

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 27. De potestate dispensandi quam habent inferiores Papa,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

aut affinitate in gradu prohibito coniuncti, volentes contrahere, coierint debeant exprimere suum illum incestum: itemque si copula incestuosa habita sit spe facilius impetrandi dispensationem, eum quoque animum esse aperendum. Ac demum si matrimonium sit ab eis contractum, id etiam narrandum sit: & addendum (si res ita habeat) cum spe facilius impetranda dispensationis contractu. (Sic Adde narrandum quoque esse, num à scientibus impedimentum (etiam si prædicta spes non intercesserit) contractum sit matrimonium: sique ab ignorantibus quidem, sed omiſſis solemnitatibus debitis. Nam Concilium Trident. sess. 24. cap. 5. De refor. matr. statuit tales separandos sine spe dispensationis. Vnde licet per id non liceat potestas Papæ: cum tamen difficiliorem reddit in dispensando: quod sufficit vt ex taciturnitate censeatur surreptio sequi.

Videndum est adhuc apud eundem, disput. 26. quod dispensatio impetrari possit absque mandato eius cui impetratur: etiam si illi non prosit donec ea ab ipso acceptetur, vel ab alio habente ipsius speciale mandatum: & completæ sunt conditiones quas Apostolica literæ exegerunt: Sic enim cum per eas, negotij examen committitur Episcopo qui iudicet an preces veritate nitantur, non licet vt dispensatio ante ipsius sententiam.

CAPVT XXVII.

De potestate dispensandi in impedimentis matrimonij quam habent inferiores

Papa.

SUMMARIVM.

- 201 Quam potestatem Episcopus habeat dispensandi in impedimentis matrimonij.
- 202 Episcopus vrgente necessitate dispensare potest in maioribus matrimonij impedimentis iuris Ecclesiastici concurrentibus aliquot et circumstantiis, & quibus.
- 203 Quod cum iisdem circumstantiis requiratur bona fides.
- 204 In casu necessitatis potest Episcopus etiam cum eo, qui cum diues sit, potest Romam mittere: cumque eo qui plura habet impedimenta.
- 205 Potest perinde dispensare ante contractum matrimonium, ac post contractum.
- 206 Dispensatio Episcopi in memoratis impedimentis non valet pro foro externo: nec etiã pro interno, quando ad id potest Nuntius Apostolicus, aut alius, cui potestatem ad dispensandum sufficientem Papa omiſſit.
- 207 Potest Episcopus delegare suam potestatem dispensandi in iudicio in impedimentis.
- 208 Potestas delegata dispensandi in impedimentis matrimonij, quatenus subdelegata potest, & quatenus reuocari.
- 209 Potestas eadem triplex est: personalis, realis, & mixta: quarum prima & tertia cessat de morte, aut amotione ab officio, & secundum a transiitu ad successorem.
- 210 Quando loci delegatio morte delegantis aut ratione habitæ modi delegandi.
- 211 Ad valetorem potestatis delegatæ scriptum necessarium non est.
- 212 Pro quo tempore verificari debeat causa dispensationis, vt hæc per delegatum data v. l. ut.
- 213 Non est in capax dispensationis, qui renunciat gratia sibi concessa ad illam obtinendam: & quatenus potest reuocari concessa dispensatio.

201. EPISCOPVS quemadmodum ex Palu. & De Antonino Nauar. habet in Enchir. cap. 22. num. 85. potest dispensare in matrimonio prohibito à se, aut à suo inferiore. Itemque in omnibus illis impedimentis quæ impediunt quidem, sed non dirimunt matrimonium, exceptis votis castitatis & religionis: in quibus ipsa etiam Apostolica Sedes cum difficultate, nec nisi iusta de causa, dispensat: vt idem monet ibidem. Ratio vero quam adfert est: quod licet stricto iure communi inferior nequeat legem Superioris sui tollere aut mo-

derare, ex ca. Inferior distinct. 21. & ex Clemen. Ne Romani, De elect. ideoque Episcopus in impedimentis propositis, quæ lex vniuersalis Ecclesiæ inuicit, dispensare non possit de rigore iuris: consuetudo tamen contrarium obtinuerit: immo quod amplius est, obtinuerit vt non modo à Papa, sed nec ab Episcopo, in nonnullis talibus impedimentis dispensatio petatur: quod ex eodẽ Nauar. antea nu. 192. iã annotauimus.

Aduerte autem in casu vrgentis necessitatis, quando magnum incontinentiæ periculum vrget, nec cõsuli potest Papa ratione paupertatis, aut quia graue periculum est in mora, posse Episcopum etiam in voto castitatis dispensare ad contrahendum licite matrimonium prout cum Angelo Sylicet. Nauar. & aliquot aliis asserit Sanchez 2. disput. 40. num. 7. Et ratio reddi potest, quod non sit mens Papæ per reservationes à se factas, obitare, quominus Ordinarij suorum necessitatibus spiritalibus, iusta ac rationabili causa vrgente, subueniant. Difficultas autem quæ moueri potest, An dispensatio in voto castitatis aut religionis aut non nubendi extinguatur primo matrimonio inito: apud eundem lib. 8. disput. 31. videri potest bene tractata. Partem autem negantem censet tenendam, nisi obset limitatio facta ad ipsum primum matrimonium, intentione dispensantis.

De eiusdem vero Episcopi potestate dispensandi in impedimentis dirimentibus, quid videatur tenendum explanatione aliquot dubiorum consequenter tradendum est: vbi illud præmonuerimus, quod late tractat Sanchez lib. 8. disput. 5. Quoties canon aliquis permittit in ipso dispensari, vel impersonaliter de dispensatione loquitur dicendo: Nisi in eo dispensetur; ne que explicat à quo sit dispensandum: tunc censendam facultatem dispensandi circa illum, concessam esse Episcopo. Nam talia verba quæ non intelliguntur de Papa, qui non eget tali facultate, habens alias sufficientem potestatem, intelligenda sunt de Episcopo: cum nullus sit, de quo potest intelligi debeant. Quibus conditionibus id ipsum limitari debeat, & quæ inde deducantur idem tractat ibidem apud quem vide si lubet: nisi sufficienti tibi traditam præced. lib. 13. c. 19. sect. 2.

PRIMUM AUTEM DVBIUM EST: An Episcopus possit vrgente necessitate dispensare in maioribus matrimonij impedimentis iuris Ecclesiastici. De quo duas sententias cum suis authoribus refert Sanch. lib. 2. disput. 40. q. 1. vnam simpliciter negantiã quia eiusmodi impedimenta omnia sunt statuta decreto Papæ vel Cõcilij generalis: in quod lege tãquã Superiori non potest Episcopus dispensare: vt potest inferior. Alterã vero affirmantiã Episcopi posse in huiusmodi impedimentis dispensare in casu vrgentis necessitatis: adeoque concurrentibus his circumstantiis: quod matrimonium sit publicum & impedimentum occultum, seu quod nec cõstat esse, nec facile constare potest publice, nam periculum non sit, quod in foro externo cõtetur, scandalumque sit in separatione: nec ad Papam aditus pateat inopia aut alia iusta causa impediẽte. Ratio autem est, quia quidquid potest Papa in vniuerso orbis (si excipias ea quæ à vniuersæ Ecclesiæ statu pertinent vt res fidei definire) potest Episcopus in situ diocesis: nisi Papa aliquid specialiter sibi referuet: Episcopus enim pastor est ordinarius in sua diocesi, sicut Papa in toto orbis, licet ille huic subiectus sit, sicut est Episcopo Parocho: qui nihilominus non impeditur, quominus ab omnibus peccatis suos Parochianos absolueret: exceptis iis quæ Episcopus ipse aut Papa sibi reseruauerit. Ad hæc, verosimile non est, Papam concurrentibus prædictis conditionibus velle sibi reseruare eam de qua agimus dispensationem: tum quia talis reseruatio esset contra charitatẽ & suauem Ecclesiæ gubernationem in casu tante necessitatis, quanta est eorum qui habentes impedimentum nequeunt Papam ipsum consulere: nec possunt absque graui scandalo separari, habentes prolem quæ parentibus destituta cõmode educari non potest, aut vnus tantam coniugum nouit impedimentum; quod probare vel sine graui famæ iactura detegere non potest; vel quamuis vterque eorum sciat: illud tamen probare nequeat: ideoque non permittuntur alia matrimonia contrahere, & sic magno incontinentiæ periculo exponuntur.

SECUNDVM DVBIVM EST: An præter iam dictas circumstantias requiratur bona fides in contrahentibus, vt Episcopus possit cum illis dispensare.

De hoc in vtramque partem Sanchez ibidem nu. 4. auctores citat: statuitque bonam fidem adhuc requiri, quia illos qui mala fide contraxerunt, Ecclesia vult separari absque dispensationis, ut patet ex Concilio Trid. sess. 24. cap. 3. De reform. matrim. ita statuente. Si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere presumpserit, separatur, & spe dispensationis consequenda caret. idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausus fuerit. Accedit, quod nulla ratio suadeat, cum matrimonium est mala fide contractum. Pontificis mentem esse iniquitati perniciosaque audaciam contrahentium fauere velle: sicut videretur tunc facere, permitiendo Episcopo ipsorum dispensationem. Inde enim redderet faciliorem: atque faciliorem dispensationis spes passim praeberet peruersis occasione, matrimonium celebrandi contemptis Ecclesiae impedimentis ea dirimentibus. Neque est quod in hoc, severitas nimia esse existimetur: quia, ut loco citato Concilio Trid. habet, non est dignus qui Ecclesiae benignitatem facile experiatur, cuius salutaria praecipua temere contempserit.

Adverte vero, bonam fidem in hac re, non excludi ex eo, quod contrahentes ex lata culpa seu culpabili ignorantia, impedimentum ignorarint: quia faciens aliquid ex ignorantia etiam crassa, non dicitur proprie illud scienter presumere quod Concilio Trid. requirit ad malam fidem, ut patet ex verbis ante citatis. Intelligi autem, nisi ignorantia ad eo crassa esset, ut temeritas magna interuenisse censeretur: quam verbum presumendi importat, & quae aequiparatur dolo, ut bene idem Sanchez annotat sub finem eiusdem num. 4. Paulo superius docens Episcopum non posse dispensare quantumcumque matrimonium contractum sit cum ignorantia impedimenti: si solemnitates requisitae in matrimonio sunt neglectae: quia Concilio Trid. per eandem rationem, idem in hoc casu quod in illo decernit istis verbis: Quod si ignoranter fecerit (nempe intra gradus prohibitos contraxerit) si quidem solemnitates requisitae in contrahendo matrimonio neglexerit, eisdem panis subiciatur. Quod praenotatum nomen, ut idem Sanchez bene quoque annotat, argumento esse potest, quod bona fides vnius coniugis sufficere possit, non obstante mala fide alterius: ita ut politer antedictis circumstantiis, Episcopus possit cum eis dispensare: quia aequum non est vnum puniri propter delictum alterius.

204. TERTIUM DVBIUM EST: An possit Episcopus dispensare quando contrahentes possunt facere expensas necessarias, ad dispensationem Papae obtinendam.

Ad quod idem author aliquot alius citatis in sequenti num. 5. respondet affirmatiue: quia etiam in diuitibus potest vrgens necessitas occurrere, ut quando Roma distat longissime, magnaque est incontinentiae periculum, si tunc inde expectetur dispensatio: aut quando foemina diues ante matrimonium contractum, cognita est a consanguineo viro, cui non potest impedimentum detegere, aut ab eo separari, aut debitum negare sine famae aut etiam vitae iactura. Sicut igitur Episcopus potest cum paupere dispensare, eo quod ratione inopiae non habeat recursum ad Summum Pontificem; poterit & cum diuite, quando is ratione vrgentis necessitatis & magni periculi in mora, caret eodem recursum.

QUARTUM DVBIUM EST: An concurrentibus circumstantiis dubio primo notatis, possit Episcopus dispensare, quando impedimenta dirimentia fuerint plura vno.

Ad quod Sanchez num. 6. bene respondet: Eum quidem cui committitur dispensatio in vno impedimento matrimonij, non posse dispensare repetitis duobus: quoniam ex communi sententia Canonistarum ad cap. fin. De simonia in dispensationibus, quae odiosa sunt, mixtum sub simplici non comprehenditur. Episcopum autem cum potestatem habeat ordinariam, posse tunc quoque dispensare: quia illius potestas non est ad dispensandum in aliquo singulari impedimento (ut dicatur mixtum non comprehendit sub simplici) sed absolute ad dispensandum in impedimentis, dum necessitas grauis vrget. In quo casu cum Summi Pontificis referatio non censatur procedere: nihil refert siue vnum tantum, siue plura sint impedimenta, cum in illis Episcopi ordinaria potestas dispensandi sit libera.

205. QUINTUM DVBIUM EST: An Episcopus possit in

impedimento matrimonij dirimente aliquando dispensare, antequam id ipsum matrimonium contrahatur.

Responder idem Sanchez n. 7. dispensare posse quando vrgentissima necessitas id postulet. Quam responsonem fundat in eo quod habitum est in explicatione dubij primi, Episcopum posse vrgente magna necessitate, post matrimonium contractum dispensare in impedimento constituto lege Papae, vel Concilij. Eadem enim est lex Ecclesiastica, qua ante & qua post matrimonium contractum impedimenta istiusmodi instituuntur. Ergo sicut post contractum matrimonium, sic & ante contractum potest Episcopus vrgente magna necessitate dispensare. Quamquam enim eo semel contracto, necessitatis casus frequentius occurrit: tamen cum sola prohibitio iuris humani in vtroque casu resistat: similiter vrgente magna necessitate poterit ab Episcopo dispensatio dari. Exemplum talis necessitatis Sanchez adfert. Accedat mane confessura, quae reperitur habere impedimentum dirimens; cuius detectio infamiam notabilem ei pareret: sintque omnia iam parata ad nuptias vespere celebrandas, & tentatis omnibus medijs nulla euadendi via aperitur, sed suspicio vehemens oritura sit alius criminis detecti in confessione, si foemina velit abstinere a nuptijs, aut differre dum dispensatio Pontificia obtineatur. Dicitur est *remotis omnibus medijs*, quia si aliqua euadendi commode reperitur via, non poterit Episcopus tunc dispensare: sed solum quando prudentis arbitrio, attentis circumstantijs occurrentibus, nulla media tali foeminae sufficiant ad magnam necessitatem qua vrgetur euadendam.

206. SEXTUM DVBIUM EST: An dispensatio praedicta Episcopi valeat tantum pro foro interno.

Ad hoc Sanchez nu. 10. respondet affirmatiue, ut & Henriquez lib. 12. cap. 3. nu. 2. Fundamentum eorum est: quod Concilio Trid. sess. 24. cap. 6. De reform. casus occultos Papae reueruatos, Episcopo concedat tantum pro foro conscientiae: cum excipiat deductos ad forum contentiosum: tanquam ille ea ex parte nihil possit, quoad tale forum, in quo iudicandum est secundum, non contra legem superioris.

SEPTIMUM DVBIUM EST: An Episcopus possit in iisdem impedimentis dispensare possit cum facile recurrit potest ad nuntium Apostolicum, aut ad alium habentem a Papa sufficientem auctoritatem ad dispensandum in illis.

Ad quod Sanchez num. 8. cenfer respondendum negatiue: quia Episcopus in talibus dispensare solum potest ratione vrgentis necessitatis: quae cessat non modo cum adit potest Papae: sed etiam cum alius cui sufficientem ad id potestatem commiserit. Nam talis commissionis finis est, ut eiusmodi necessitati occurrenti consulatur. Et confirmatur a simili: quia simplex Sacerdos quamuis in articulo mortis constitutum absoluerit potest ratione vrgentis necessitatis, si tamen ea cesset, quia vel Ordinarius, vel ab ipso commissus haberi potest, nequibit absoluerit.

207. VLTIMUM DVBIUM, An Episcopus possit alteri delegare facultatem quam ratione vrgentis necessitatis ipsum habere diximus, dispensandi in impedimentis matrimonij dirimentibus iure Ecclesiastico. Ad quod affirmatiue Sanchez num. 14. respondet: quia potestas ex Principis privilegio competens, non quidem personae, sed dignitati, vel officio, idque in perpetuum, non est delegata, sed ordinaria habetque potestatis ordinariae iurisdictione quae illud est ut possit delegari. At supradicta Episcopi potestas dispensandi in impedimentis matrimonij iure Ecclesiastico dirimentibus non competit personae, sed dignitati: quandoquidem conceditur Episcopis presentibus & futuris, & id in perpetuum: cum potestatem, magis praesertim momenti, committere personae incognitae, sit a ratione alienum. Eundem auctorem de his in illa quaest. 40. latius differentem, vide si lubet.

Parti. aliqua capitis de potestate delegata.

208. DE hac notanda occurrunt aliquot documenta. PRIMUM EST, quod Sanchez habet libro 8. disput. 27. in fine. Eum cui per Papae rescriptum delegatur dispensatio in matrimonij impedimentis, posse facultatem ea subdelegare quoad testium receptionem & informationem: non autem

quoad dispensationem. Ratio est: quia ubi nudum ministerium simul cum iurisdictione aliqua committitur à Principe, non potest quidem nudum ministerium subdelegari, potest tamen iurisdictione illa, ex Innocentio & Abbate ad cap. finale De officio delegati. Tale quid autem contingit in eiusmodi delegatione: quia committitur iurisdictione examinanda veritatis precum oblatarum Papæ: & nudum ministerium exequenda dispensationis. Poterit ergo illa delegari, non item hæc.

SECUNDUM EST, Superiorem qui delegavit potestatem dispensandi, posse suo arbitrio eam reuocare, non solum valide, sed etiam licite per se loquendo: quia in eo vitur iure suo, & quasi re propria. Neque absque causa Superior delegantis potest talem delegationem reuocare, quia iniuriam faceret eidem deleganti, priuando eum iure delegandi, quod habet ex sua ordinaria iurisdictione. Hoc ex Francisco Suarez habet Sanchez in eod. libro, *disp. 33. nu. 7.*

209.

TERTIUM EST, Potestatem dispensandi posse tripliciter delegari. Primo modo, expresso proprio nomine delegari: ut dicendo Committimus Ferdinando. Secundo modo expresso tantum nomine dignitatis, ut dicendo Committimus Archiepiscopo Bisuntinensi, nulloque addito per quod nomen illud commune fiat proprium. Tertio modo, expresso utroque: ut Committimus Ferdinando Archiepiscopo Bisuntinensi. Atque i. modo delegatio est personalis & ideo finitur morte personæ delegati. Secundo vero modo, est realis, manetque in successore, in quo dignitas manet una eademque, tanquam non moriens, iuxta cap. Si gratiose, De rescriptis in 6. Videndus est de his Sanchez libro 8. *disp. 27. quæst. 1.* Cum quo in sequenti quæst. 2. tenendum etiam est delegationem factam expresso tam proprio quam dignitatis nomine, censendam personalem: & ideo extingui morte delegati. Nam vtile bene argumentatur nu. 20. Cum nomen dignitatis generale sit conueniens omnibus ea fulgentibus: nomen autem proprium sit peculiare personæ eo nominatæ: illud per hoc ita restringitur, ut non excedat personam nominatam.

QUARTUM DOCUMENTUM, de quo idem auctor in sequenti quæst. 3. Quando delegatus adhuc superflus est quidem, sed dignitatem amittit, delegationem ei factam si personalis sit, non ideo expirare, sed in ipso perseverare: si realis sit, transire ad eius successorem, perinde ac fieri morte delegati ante dictum est. Quod utrumque patet: quia cum in prioribus casibus habitis sit ratio solius personæ, delegatio sic facta, sequitur personam in similibus privilegiis personalis. In posteriore casu autem, cum sola dignitas spectata sit, delegatio illam sequitur in quacumque persona inueniatur. Quod adeo verum est addi Sanchez nu. 24. ut quantumuis delegatus iam ceperit ut commisso facta dignitati, eo hanc amittente, delegatio transeat ad successorem, tanquam præcise concessa tali dignitati. Cætera quæ idem habet: tum in eadem quæst. tum in sequenti, tum etiam in *disp. 28.* tribus primis, quæstionibus tanquam subtilitates iuris, quæ paucis expediti nequeant videtur. consulem, apud ipsum ei qui vollet videnda relinquere, ad vitandum prolixitatis fastidium.

210.

QUINTUM DOCUMENTUM, (quod idem auctor habet in eadem *disp. 28. nu. 87.*) Quando in literis commissionis dispensandi in impedimento matrimonij concessis in alieius fauorem, minister executionis est voluntarius, ut esse censetur quando ei non præcipitur ut exequatur, sed sola exequendi facultas conceditur: delegationem expirare morte delegantis re integra, id est, si nihil adhuc sit executioni mandatum. Secus autem accidere, quando minister executionis est necessarius, ut censetur, quando iubetur exequi, si preces veritate nitantur. Ratio est: quia in prioribus casibus nullum ius est acquisitum per eiusmodi literas: cum relinquatur arbitrio delegati, vel utne dispensare an non contineantque gratiam, non quidem factam sed faciendam; quæ expirat morte concedentis iuxta cap. Si cui nulla, De præbendis in 6. §. finali. In posteriore autem casu ius ad rem iam acquisitum est illi, in cuius fauorem facta est delegatio: eo quod hæc sic facta est, ut non sit relictum voluntati delegati dispensationem concedere aut denegare: sed sit ei præceptum ut dispenset inuicta precum veritate. De qua si consuler, inualis erit dispensationem negando. Quo fit ut gratia concessa in eodem casu

merito censetur facta potius, quam facienda, quæque morte concedentis non desinat, sicut in præcedente casu.

SEXTUM DOCUMENTUM de quo idem Sanchez in præcedenti num. 81. Quando facultas conceditur alicui ad dispensandum determinatæ personæ: si ipsius dispensatur, aut tam in eius quam dispensandi, fauorem concessa sit: eam re etiam integra non expirare morte concedentis, aut eius amotione ab officio. Ratio est, quia in tali casu, gratia iam est facta in fauorem dispensatur, respectu cuius obtinet totam suam perfectionem. Aduerte autem quod in sequenti num. 91. idem habet: etiam si commissio dispensandi sit voluntaria, & tantum in fauorem petentis: si commissarius iam dispensauerit eum eo ad contrahendum matrimonium, & antequam ipse dispensationem utatur contrahendo, dispensans obcat, dispensationem non desinere: quia iam facta legitime, nihil est cur retractetur. Aduerte etiam quod addit num. 92. dispensationes quæ à Legato Papæ, vel à Summo huius Pœnitentiario expiuntur, nullatenus expirare morte ipsius Papæ: quia officia ab ipso data non expirant, ut de officio legati patet ex cap. Legatos, De officio legati in 6. & de officio Summi Pœnitentiarum ex Clement. 2. De electione §. Eo tamen prolixo.

SEPTIMUM DOCUMENTUM EST, de quo Sanchez *disp. 29. num. 2.* Non esse necessarium scriptum ad valorem facultatis concessæ ad dispensandum, sed statim concessa est per verbum fiat, validam in se esse ac perfectam, quoad suam substantiam. Ratio est, quod talis concessio sit donatio, quæ statim ac fit, perfecta est in se; etiam instrumentum nondum confectum. Unde sequitur, illam gratiam non desinere, si ante literarum expeditionem moriatur Pontifex qui concessit: quoniam ea prius accepit quidquid ad ipsius valorem considerabatur.

OCTAVUM DOCUMENTUM EST, de quo idem sequenti *disp. 30.* ut dispensatio concessa ad matrimonium contrahendum valida sit, opus esse ut causa ex qua valor illius pedit verificetur, tunc quo tempore Papa aut Pœnitentiarius ipsius eandem, & editi committendo executionem Ordinario aut Confessario cognita precum veritate: tum etiam quo tempore hitalem commissionem exequuntur. Quorum prius probatur ex eo quod Papa vel Pœnitentiarius sit qui reuera dispensationem concedit, solam executionem Ordinario vel Confessario committens si preces veritate nitantur: seu si preces sibi propositæ veræ tunc sint cum de pensat. Nec enim ijs existentibus falsæ, putandum est velle dispensare: ne sit iniquus potius quam fidelis & prudens dispensator constitutus à Christo se per suam familiam. Posterius vero probat Sanchez num. 12. quia ex concordia Doctorum consensu, dispensatio dum est in fieri, necdum consummata, cessat, cessante omnino causa ipsius finali. At quædo Papa aut Pœnitentiarius, ille Ordinario, & hic Confessario mandat ut dispensationem exequatur si preces veritate nitantur: non ante illa vim habebit veræ & consummatæ dispensationis, quam Ordinario aut Confessarius adimpleuerit mandatum acceptum. Unde sequitur ad valorem dispensationis requiri ut causa in literis Apostolicis narrata, verificetur: tum quo tempore ea obtinetur à Papa aut Pœnitentiario: tunc quo tempore illam Ordinario aut Confessarius exequitur: et sic; secus accidat, evanescent dispensatio: tunc quo tempore causa finalis cessauit, dum illa erat in fieri, necdum consummata.

Difficultatem num. 13. idem monet, An extinguatur dispensatio si causa illius finalis, omnino cesset postquam Ordinario aut Confessario iam dispensauerit, ipsaque dispensatio est in se omnino perfecta ac consummata: sed nondum sortitum suum effectum: quia matrimonium nondum est contractum. Cuius difficultatis partem quidem affirmatam ille nectur: sed nobis sufficit quod in fine eiusdem nu. 13. ipse fateatur, eum non posse damnari qui negantem in praxi amplectitur, tanquam habentem pro se auctores graues, nec rationibus desitutos, ac contra obiecta, solui possint: ita ut liberum sit utramvis tenere.

NONVM DOCUMENTUM EST, Eum qui dispensationem impetrauit etiam si illi renunciet: posse eadem uti quamdiu Superior qui dispensauit non acceptauerit renunciationem, persistens in sua priore voluntate. Pro hoc iura adfert Sanchez *disp. 32. num. 2.* addita hac ratione, quod omnis re,

pet

per quascumque causas nascitur, per easdem dissoluatur: ideoque ut ad privilegij acquisitionem exigitur concedentis, & eius cui cōceditur voluntas, sicut eius destructionem vtraque desiderabitur. Si quaras, quis sit ille Superior, cuius voluntas exigitur ad validitatem renunciationis: idem nu. 4. respondet, non esse delegatum: ut Ordinarium, vel Parochum: sed delegantem, ut Papam aut Summum Pœnitentiarium: quia valor gratiæ impetratæ non ab illis sed ab his pendet.

DECIMUM DOCUMENTUM EST, Dispensationem semel concessam posse revocari, atque adeo extingui ab eo qui illam dedit in sua lege, & ab ipsius successoribus: quia sicut potest dispensatum, tanquam subditum suum, illa lege denuo obligare: ita etiam potest revocare dispensationem per quam ab eadem eximitur. Quod non potest quidem sine causalitate (ut nec potuit sine causa dispensare licite) potest tamen valide: nisi dispensatio rationem habere privilegij transeuntis in contractum. In quo casu requireretur iusta causa revocationis: quia Princeps adstringitur suo contractu: ita ut per eum acquiritur illi, cum quo contrahit. Iuri autem quod acquisitum est alteri, præiudicari non potest absque iusta causa. Dispensationem autem ab inferiore in lege Superioris, huius delegatione alicui concessam, non posse ab eodem inferiore revocari, sine iusta causa patet: quia non habet sicut Superior, autoritatem dispensatum tanquam subditum suum denuo subijcendi eidem legi. Possit vero ab eodem revocationis causa interveniente, quoniam ad id censenda est extendi potestas eius, concessa ad utendum ea prout recta ratio dicat erit, circumstantiis prudenter expensis. De qua Sanchez disput. 33. pluribus.

CAPVT XXVIII.

De clausulis dispensationum que in foro conscientie circa impedimenta matrimonij expediuntur in sacra pœnitentiaria Romana.

S V M M A R I V M.

- 214 Declaratio prima clausula continentis qualitates delegati: nempe ut doctor sit in iure canonico, aut magister in Theologia, & ut sit ab Ordinario approbatus.
- 215 Clausula continens usum dispensationis & alia continens qualiter de eorum debeat causam verificationem indagare.
- 216 Clausula iniungens, ut si qui dispensationem periret, absolatur: & si ut uti pœnitentiæ coniungatur.
- 217 Clausula de operibus in qua Confessarius debet commutare votum castitatis aut eligionis impediens matrimonium.
- 218 Clausula de literis sacre pœnitentiæ diabolice: & alia continens quod, a his dispensari, val. at tantum pro foro conscientie.
- 219 Clausula continens, quod impedimentum debeat esse occultum.
- 220 Clausula continens servanda cum dispensatur, ut matrimonium iterum iterum celebretur.
- 221 Pro foro conscientie dispensatio datur gratis.

Quæ huc spectant Sanchez lib. 8. disput. 34. late persequitur; ex quo, sicut in precedentibus, præcipua breviter quam commode fieri poterit perstringemus.

PRIMA ERGO CLAUSULA istius generis (prout habetur ex formis, quas memoratus author refert in initio citatæ disp.) est que continet qualitates personæ cui dispensationis executio delegatur. Quarum una est, ut sit doctor in iure canonico, aut magister in Theologia. Vbi adverte magister dici pro Doctore iuxta usum aliquarum Academicarum, ut Parisiensis. Altera ut sit Confessarius approbatus ab Ordinario. Circa priorem autem notat Sanchez num. 7. ad eam non sufficere ut quis ius canonicum aut Theologia non publicè in aliqua Academia doceat: sed exigi ut ad Doctoris seu Magistri gradum promotus sit, habeatque publicè in Academia tollitionis sue cr-

ditionis. Id enim verba Doctoris & Magistri indicat; quibus in cōmuni loquendi vsu, soli ad gradum promoti vocantur. Ceteri enim dici solent doctores ius canonicum aut Theologiam: non autem Doctores in iure canonico aut Magistri in Theologia, nisi improprie. Addit nu. 8. nec sufficere ut quis sit in iure canonico aut Theologia licentiatus: quia in hac re promotio ad Doctoratus gradum exigitur tanquam supremum locum in duabus illis facultatibus tenens, cum publico Academicæ testimonio. Adeo, inquit idem num. 10. huius generis dispensationes non fortiantur effectum suum, si illas expediens non sit eo gradu insignitus: nisi forte privilegium habeat à Sede Apostolica, quale in nostra Societate habetur eo modo quo idem tractat num. 11.

Circa posteriorem conditionem quæ notanda videntur de approbatione Confessarij per Ordinarium, iam tradita sunt in præced. lib. 1. cap. 15 & 16. An autem requiratur ad validam expeditionem dispensationis, ut Doctor ad eam electus, sit approbatus absolute, neque cum limitatione ad certum locum aut certas personas non parvam difficultatem habet: de qua Sanchez statuit non requiri. Sed quia commissio dispensandi ad Doctorem approbatum ab Ordinario dirigitur, ut ad Confessarium: videtur sentiendum quod talis eligi debeat qui sufficienter approbatus sit ad expediendam confessionem petentis dispensationem. Ratio vero, quia ille mittitur, quod in literis quibus delegatur istiusmodi facultas dispensandi, exigendo gradum doctoratus & approbationem Ordinarij: spectetur scientia requisita ad eam expeditionem. Hæc ratio inquam, propterea non conuincit, quod gradus doctoratus sufficere poterit ad testimonium talis scientiæ. Vnde conditio approbationis Ordinarij, ne sit superflua, spectare debet alio: nempe ad capacitatem audiendi confessiones, quæ multa requirit: & inter cetera, nouo iure Concilij Tridentini sess. 23. cap. 15. De reform. approbationem Confessarij ab Ordinario.

Monet Sanchez nu. 18. aliam difficultatem, Vtrum vno Confessario negante dispensationem, quod iudicet eam surreptitiam esse, dispensandus possit adire alium Confessarium; aut prior ille sententiam suam retractare debeat. De qua, quoad forum conscientie, potest cum eodem in præced. disput. 27. num. 40. pars affirmans teneri. Quia cum talis commissio facta sit in foro conscientie, ea sequitur eiusdem fori naturam: quæ est ut pœnitens non adstringatur acquiescere vnius Confessarij sententiæ, sed possit alium adire: illeque prior Confessarius possit remeius perpenis, mutare suam sententiam. Sicut igitur privilegium habens ut à reseruatibus absolui possit à Sacerdote approbato, recusatus ab vno potest alium adire: & qui prius recusauit, potest sententiam mutare ipsumque absolueri: ita etiam privilegium habens, ut cum eo possit à Confessario dispensari in impedimento matrimonij, repulsus ab vno, potest alium adire: ac qui recusauit mutare sententiam & dispensationem exequi.

SECUNDA CLAUSULA EST, in qua continetur causa dispensationis: quæ triplex tantum est vsu recepta in Romana curia teste Nauarro in Enchir. ca. 22. num. 87. nempe defectus dotis, defectus viri æqualis, & timor incontinentiæ. Ac circa duas priores notanda iam antea attigimus nu. 196. Circa tertiam vero hic addendum est, ex memorata disput. 34. num. 19. ad illius verificationem non sufficere quascumque tentationes carnis, nec timorem vnius aut alterius lapsus carnalis, sed exigi maximum frequentis lapsus periculum: adeo ut possit talis persona dici incontinenter victura. Hoc enim satis indicant hæc verba, quæ in eadem clausula habentur. *Continenet vivere posse non sperat.* Itemque illa. Ac orationem stimulis carnis adeo agitata, ut maxime dubite continere posse, & propterea de illius incontinentia probabiliter timendum sit. Non refert vero vtrum tale periculum confurgat ex naturali infirmitate, an ex pravo habitu propria malitia ac negligentia comparato. Nam in literis dispensationis non sunt distinctio causæ ex qua periculum perueniat.

TERTIA CLAUSULA continet qualiter Confessarius debeat verificationem causæ indagare, & monita ac concilia opportuna dare. Circa quæ notandum est, Confessarij dispensaturum, teneri diligenter examinare precum veritatem, non quidam receptis testibus, sed eo solo cum quo dispen-